

MŪSŲ NAMAI

Režisierė Jacqueline Zünd

Dokumentinį filmą „Mūsų namai“ rekomenduojame 6–12 klasių mokiniams. Filmą kviečia kalbėti apie tėvų skyrybas ir jas lydinčius išgyvenimus, emocijų ir jausmų atpažinimą, įsisąmoninimą ir gebėjimą juos išsakyti, vidinius ir išorinius jaunų žmonių resursus, kurie padeda išgyventi tėvų skyrybų traumą. Diskusijos apie filmą metu kviečiame gilintis į kadro kompoziciją bei vaizdo ir garso santykį. Metodinėje medžiagoje filmas yra aptariamas atsižvelgiant į jo pasakojimą bei stilių. Joje taip pat pateiktos užduotys, skirtos psichologijos pamokoms, klasės valandėlei, bendrųjų kompetencijų, doriniam ir meniniam ugdymui. Paryškinti kino kalbos terminai yra detaliau paaiškinami žodynėlyje, pateiktame metodinės medžiagos pabaigoje.

Dokumentinio filmo „Mūsų namai“ (rež. Jacqueline Zünd, Šveicarija, 2019, 78 min.) veikėjai – tėvų skyrybas patyrę vaikai ir jaunuoliai. Filmo režisierė jautriai prisiliečia prie jų istorijų ir kviečia pasidalinti savo išgyvenimais su žiūrovais. Tapatindamasis su pagrindiniais veikėjais, jaunuolis turi galimybę apmąstyti savo vidinius išgyvenimus ar geriau suprasti, ką galbūt patiria jo draugai, kaip būtų galima jiems padėti, palaikyti.

Parengė psichologė Vaiva Gradauskienė ir medijų specialistė Gintė Žulytė
Iliustracija ir dizainas www.paliukaityte.com

mokausi
iš kino

**METODINĖ FILMO
APTARIMO MEDŽIAGA**

SWISS FILMS

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Department of Home Affairs FDHA
Federal Office of Culture FOC

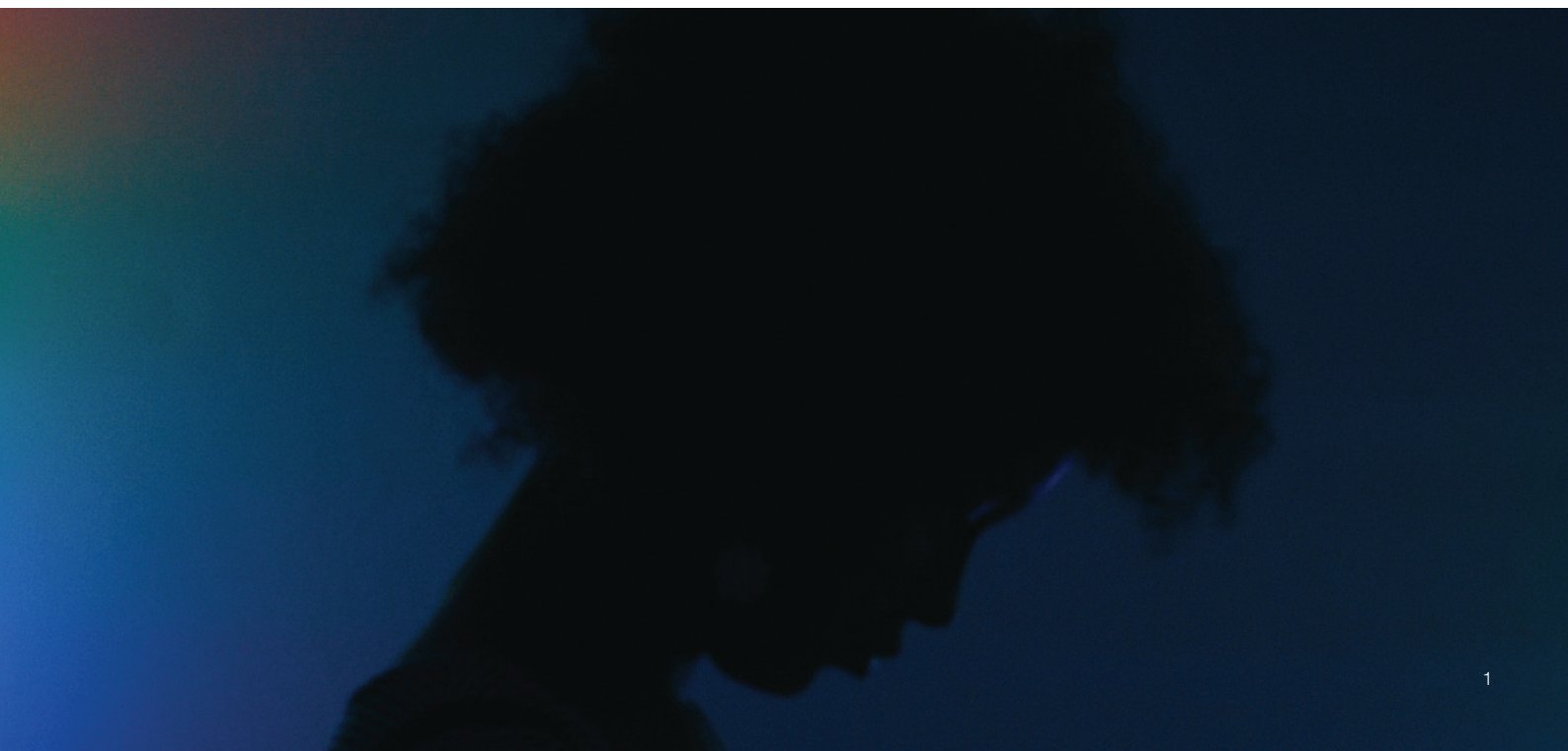

**KULTŪROS
PASAS**

10 PRIEŽASČIŲ, KODĖL VERTA DISKUTUOTI APIE FILMĄ

- 1.** Kalbėdami apie filmą, kalbame apie save. Todėl per filmo aptarimą turime progą geriau vieni kitus pažinti ir pabendrauti;
- 2.** Filmų aptarimo metu mokomės formuluoti mintis, reikšti nuomonę ir ją argumentuoti;
- 3.** Diskutuodami turime įsiklausyti į kito žodžius, juos išgirsti ir priimti kitokią nuomonę;
- 4.** Ugdome gebėjimą kelti klausimus;
- 5.** Gilinamės į žodžių prasmę, juos atsirenkame, suvokiame kiekvieno žodžio svarbą;
- 6.** Suprantame, kad filmas gali būti ne tik nuasmenintų Holivudo studijų produktas, bet ir kūrinys, sukurtas konkretaus žmogaus – autoriaus;
- 7.** Suprantame, kad filmas – tai ne tik pasakojimas ir veikėjai, bet ir kino kalbos „dalys“ (kadrai, planai, apšvietimas, garso takelis ir kt.);
- 8.** Ugdome empatijos jausmą;
- 9.** Suvokiame, kad kiekvieno mūsų žvilgsnis į filmą gali skirtis priklausomai nuo patirties, amžiaus, žinių ir kt.;
- 10.** Suvokiame, kad filmas – tai saviraiškos būdas. Todėl kino kalbos išmanymas mums padeda išsakyti mintis ir išreikšti jausmus ne tik žodžiais, bet ir vaizdais.

KLAUSIMAI DISKUSIJAI

- 1.** Ką pastebėjote bendra tarp pagrindinių filmo veikėjų? Kaip manote, kokius panašius jausmus patiria vaikai / paaugliai, kai jų tėvai skiriasi?
- 2.** Kaip po skrybių pasikeitė vaikų gyvenimo kasdienybė? Santykiai su bendraamžiais? Tėvais?
- 3.** Kokius jausmus, mintis jums sukėlė šis filmas? Ar esate susidūrę su panašiais išgyvenimais?
- 4.** Filme mergaitė sako: „Aš niekam nesakau, kai esu pikta, aš niekam nesakau, kai esu liūdna...“ Kaip manote, kodėl ji nesidalina savo jausmais su aplinkiniais? Kaip tai paveikia ją pačią?
- 5.** Pagalvokite apie žmogų, su kuriuo jūs galėtumėte pasikalbėti ištikus sunkumams. Ką patartumėte vaikams, kurie tokio žmogaus neturi?
- 6.** Jei vaikai / paaugliai apie savo jausmus nekalba žodžiais, kartais jausmus galima pastebėti jų elgesyje. Koks filmo veikėjų elgesys, veiksmai parodo, jog viduje jie išgyvena daug stiprių jausmų?
- 7.** Prisiminkite situaciją, kai berniukas su tėčiu žaidė kėgliais. Kokius nerimo ženklus pastebėjote jo elgesyje?
- 8.** Ar kada esate pastebėję, kad draugo elgesys staiga pasikeitė? Kokios, jūsų nuomone, priežastys galėjo tai lemti?
- 9.** Skrybių metu tenka nuspręsti, su kuo gyvens vaikai. Kaip manote, kas šioje situacijoje jiems sunkiausia? Pateikite pavyzdžių iš filmo veikėjų pasakojimų.
- 10.** Daugeliu atveju vaikai / paaugliai jaučiasi pasimetę: ne viską supranta, nežino, kas bus toliau, bet apie tai nediršta paklausti. Kaip galvojate, kodėl? Ką darytumėte būdami jų vietoje?
- 11.** Ką galėtumėte šiems vaikams / paaugliams patarti? Pasvarstykite, kaip galėtumėte padėti savo draugams, išgyvenantiems panašius sunkumus?

FILMO PASAKOJIMAS:

svarbu pažinti ir priimti sunkius jausmus

Filmas paliečia labai svarbią ir jautrią – tėvų skyrybų – temą. Lietuvoje skiriasi kas antra šeima. Šiuo laikotarpiu vaikas / paauglys patiria stiprų sukrėtimą, kuomet viskas, kuo jis gyveno, tarsi „subyra į šipulius“. Po skyrybų dauguma jų metus ar dvejus išgyvena emocinių audrų laikotarpį. Šiame etape labai svarbus aplinkinių palaikymas, vaiko / paauglio emocinių poreikių supratimas. Taip pat žinios, kurios tiek pačiam vaikui, tiek greta esantiems žmonėms leistų geriau suprasti, kas vyksta (galimos elgesio, emocinės reakcijos) ir kaip tai lengviau išgyventi (kokie galimi pagalbos, savipagalbos būdai).

Filme „Mūsų namai“ žiūrovui sudaroma galimybė įsijausti ir pamatyti, kaip tėvų skyrybos atrodo vaiko akimis: kokie kyla jausmai, mintys, išgyvenimai ir kaip šie patyrimai paveikia jo kasdienybę. Veikėjų istorijos atskleidžia, kaip jų savijauta, nepatenkinti poreikiai gali reikštis jų elgesyje, kurį suaugusiesiems kartais sunku suprasti.

Filmo peržiūra, diskusija bei praktinės užduotys leidžia tyrinėti dažniausiai „už uždarytų durų“ saugomus jausmus. Žiūrovui siunčiama labai svarbi žinutė: „Tu nesi toks vienas.“ Tapatindamasis su pagrindiniais veikėjais, vaikas / paauglys turi galimybę apmąstyti savo vidinius išgyvenimus ar geriau suprasti, ką galbūt patiria jo draugai, kaip būtų galima jiems padėti, palaikyti.

Atkreipkite dėmesį: gali būti, kad moksleiviams, galbūt sunkiai išgyvenusiems tėvų skyrybas, filmo peržiūra ar diskusija sukels stiprių jausmų. Svarbu šių reakcijų neišsigąsti, patikinti, jog yra visiškai normalu, kad sukiyla įvairių jausmų. Jei matysite, kad moksleivis jaučiasi nejaukiai, galite pasiūlyti erdvę, kurioje pabūtų vienas, nusiramintų. Pasibaigus užsiėmimui pasiūlykite vaikams galimybę asmeniškai pasikalbėti apie kylančius išgyvenimus – su jumis ar mokyklos psichologu.

UŽDUOTYS MOKINIAMS

1. Pažiūrėk į apačioje pateiktus paveikslėlius. Juose pavaizduotos skirtingų jausmų išraiškos. Kiekvieną paveikslėlį rodykle sujunk su tinkamu jausmo pavadinimu. Į šalia esančius tuščius langelius įrašyk, kokios, tavo nuomone, mintys gali tuo metu sukeltis vaiko / paauglio galvoje.
2. Atlikęs užduotį pagalvok, ar visuomet šios mintys teisingos. Ar gali surasti ir užrašyti įrodymų, paneigiančių kurią nors mintį? Kokie faktai verčia šia mintimi suabejoti?

Veiklos tikslas: moksleiviai skatinami atpažinti jausmų išraiškas, jas įvardyti bei atrasti sąsajas tarp jausmų ir minčių. Mokomasi pastebėti dažniausiai galvoje besisukančias „automatines mintis“ ir jas kvestionuoti. Skyrybų situacijoje kylančių jausmų aptarimas leidžia vaikui / paaugliui geriau suvokti savo savijautą, ją priimti ir suprasti, kad „tai, ką šiuo metu jaučiu, yra visiškai normalu“.

PYKTIS	
NERIMAS	
VIENIŠUMAS pavyzdys „Aš niekam nereikalingas ir nerūpiu“	„Vakar skambino tėtis ir kvietė susitikti, sakė, kad pasiilgo... Gal kam nors ir rūpiu.“
BAIMĖ	
KALTĖ	
LIŪDESYS	
PASIMETIMAS	

Pateikiant užduotį svarbu akcentuoti, jog nėra teisingų ar klaidingų atsakymų – skatinkite moksleivius įrašyti tas mintis, kurios, jų nuomone, tinka labiausiai. Atliekant antrąją užduoties dalį, gali prireikti šiek tiek daugiau paaiškinimo apie „automatinės mintis“ ir mąstymo klaidas. Išgyvenant sunkumus dažniau ima lankyti neigiamos mintys, tarsi regėtume pasaulį pro tamsius akinius – pamatome ir išgirstame tik tai, kas negerai. Tampa vis sunkiau pamatyti teigiamą pusę bei atrasti gerų dalykų. Neigiamos „automatinės mintys“ nuolat sukasi galvoje, ir mes jomis net nesuabejojame ir jų nepatikriname. Jei stabtelėtume ir patikrintume šias mintis, pastebėtume, kad dažniausiai jos neatitinka faktų.

Moksleivių prašoma pagalvoti, kurioms užrašytoms mintims galėtų atrasti prieštaraujančių įrodymų (siūloma remtis pavyzdžiu). Užduoties aptarimo metu kvieskite juos pasidalinti savo atradimais, pastebėkite, jog kartais svarbu savo mintis pagauti ir jomis suabejoti, patikrinti.

- 3.** Susiskirstę grupelėmis po 3, aptarkite ir surašykite 10 dalykų, kurie sunkiu laikotarpiu gali padėti pasijusti geriau (galite remtis filmo veikėjų pasakojimais arba savo patirtimi). Vieni kitiems pristatykite sukurtus sąrašus, aptarkite, kurie būdai minimi dažniausiai.

Veiklos tikslas: moksleiviai skatinami dalytis pozityvia patirtimi apie tai, kaip jiems pavyko įveikti sunkumus. Užduotis išmokyti atrasti būdų, galinčių padėti pasijusti geriau sunkiomis akimirkomis.

Pavyzdžiui: išeiti į lauką ir stebėti gamtą / šokti / galvoti apie ateitį, o ne apie praeitį...

Aptarimo metu akcentuokite, jog labai svarbu sunkiomis akimirkomis nelikti vieniems. Pateikite informaciją, kur vaikas / paauglys gali kreiptis, norėdamas rasti pagalbos ar tiesiog norėdamas su kuo nors pasikalbėti. Esant galimybei pasiūlykite asmeniškai kreiptis į jus; papasakokite apie mokyklos psichologą bei nurodykite jo kontaktus; pateikite informaciją apie psichologinę pagalbą telefonu.

„Vaikų linija“ – anonimiška emocinė pagalba vaikams nemokamu telefono numeriu **116 111**, galimybė susisiekti laiškais, pokalbiais internetu.

jaunimo linija

„Jaunimo linija“ – anonimiška emocinė pagalba jaunimui nemokamu telefono numeriu **8 800 28888**, galimybė susisiekti laiškais, pokalbiais internetu.

4. Nupiešk savo gyvenimo kelią:

- popieriaus lape nupiešk ilgą horizontalią liniją;
- viename jos gale žvaigždute pažymėk savo gimimą;
- dabartinį laiką pažymėk „dabar“;
- pažymėk svarbius savo gyvenimo įvykius atkarpoje nuo „gimimo“ iki „dabar“;
- pažymėk įvykius, kurie, tikiesi, įvyks ateityje.

Pavyzdžiui:

Šią užduotį rekomenduojama atlikti individualiai. Galima pasiūlyti pratęsti veiklą namuose, įtraukti tėvus, kartu su jais prisiminti svarbius gyvenimo įvykius. Aptarimo metu svarbu leisti moksleiviams dalytis atlikta užduotimi tiek, kiek nori jie patys; apibendrinkite, jog gyvenime kiekvienas patyrėme daug skirtingų įvykių – gerų ir blogų, malonių ir sunkių. Kvieskite labiau dalytis ateities vizijomis, o ne praeitimi.

Veiklos tikslas: viena dažnai pasitaikančių vaikų / paauglių reakcijų po skyrybų – nerimas dėl ateities. Šios užduoties atlikimas padės pažvelgti į gyvenimo perspektyvą, suprasti, jog ateityje laukia dar daug gerų dalykų, suvokti esamos (galbūt sudėtingos) situacijos laikinumą.

Naudota literatūra:

Berger M., Gravillon I. 2010: *Mano tėvai skiriasi*. Vilnius: Baltos lankos.

Emery R. E. 2017: *Dvejį namai, viena vaikystė: skyrybos ir tėvystės planas, trunkantis visą gyvenimą*. Vilnius: Vaga.

Kurienė A. 2016: *Kaip užauginti žmogų. Mintys iš psichologo smėlio dėžės*. Vilnius: Alma littera.

Stallard P. 2010: *Teisingai mąstyti ir gerai jaustis*. Kaunas: VŠĮ Neuromedicinos institutas.

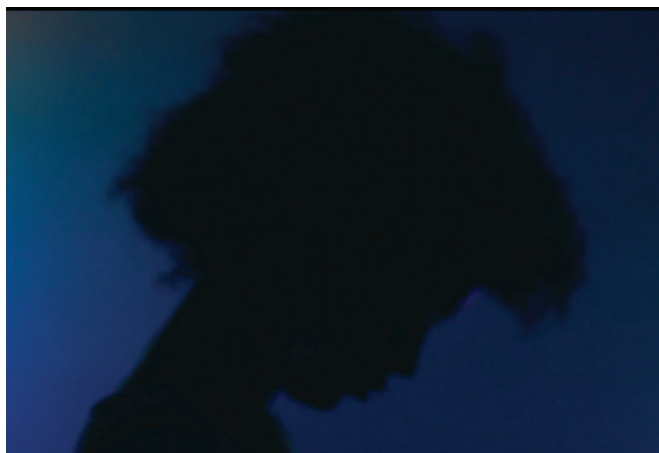
Activities for helping children deal with divorce. Trussell, J. University of Missouri. Prieiga per internetą: <https://extension.missouri.edu/publications/gh6602>.

FILMO STILIUS: vaizdai kaip jausmai

Filmo „Mūsų namai“ kūrėjų dėmesys tėvų skyrybas patyrusiems vaikams ir paaugliams atsispindi ne tik filmo temoje, pasakojimo struktūroje, bet ir vaizduose. **Filmavimo planuose** dominuoja vaikai ir paaugliai, o suaugusieji ekrane atsiranda tik retkarčiais, kaip pašaliniai veikėjai. Toks kūrybinis sprendimas kviečia žiūrovą atsisąmoninti j vaikus / paauglius, kurių jausmus ir poreikius skyrybų metu dažnai užgožia suaugusiųjų rietenos ir nuoskaudos.

Daug nežodinės informacijos teikia filmo veikėjų akys, veido išraiškos, gestai, judesiai. Kūno kalbai atidus žiūrovas gali stebėti, ar ji patvirtina išsakomus žodžius, juos papildo, ar kaip tik jiems prieštarauja. **Filmo erdvėse** (namie, gyvenvietėse) skleidžiasi veikėjų gyvenimo būdas ir sąlygos. Vis dėlto ne mažiau svarbu yra ne tik kas rodoma ekrane, bet ir kaip tai daroma. **Filmo spalvos, kadro kompozicija, apšvietimas** ir kt. padeda perteikti tuos vaikų / paauglių išgyvenimus, kuriuos ne visada lengva „užčiuopti“, įsisąmoninti ir įžodinti. Pavyzdžiui, šio filmo kūrėjai nusprendė veikėjus filmuoti skirtingų spalvų šviesoje. Nuo mėlynų iki raudonų atspalvių kintantis apšvietimas filme yra tarsi žmogaus emocijų ir poreikių paletės metafora.

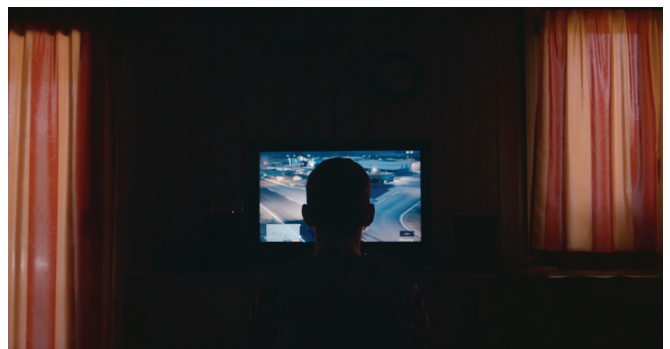

Šalta mėlyna šviesa ženklina liūdesį, baimę, sąstingį, šilta raudona – džiaugsmo, šilumos poreikį ir kt.

Du trečdaliai filmo „Mūsų namai“ kadrai yra tamsūs, o vienas trečdalis – šviesių ir šiltų spalvų. Šie kadrai byloja apie veikėjų vidinę sumaištį, slogius jausmus, bet kartu teikia vilties surasti išeitį iš sudėtingos situacijos ir palikti tamsumas.

Kadangi filmas „Mūsų namai“ nėra „kalbančiųjų galvų“ dokumentika, jame vaizdas ir garsas dažnai derinami išradingai. Kartais vaizdai iliustruoja filmo veikėjų mintis, jas pabrėžia, kartais ir praturtina, taip praplėsdami filmo prasminį lauką. Pavyzdžiui, veikėjas, pasakojantis apie aplinkinių patyčias dėl tėvų skyrybų, filmuojamas tamsiame kluone, į kurį šviesos spinduliai gali prasiskverbti tik pro sienų plyšius. Vaikino mintis apie bendravimo šeimoje stoką taip pat lydi tamsaus (su užtrauktomis užuolaidomis) kambario vaizdas. Jis ten sėdi vienas priešais kompiuterį ir žaidžia kompiuterinį žaidimą. Šie kadrai padeda pajusti vaikino atskirtį nuo išorinio pasaulio, visuomeninio gyvenimo ir kitų šeimos narių. Kai tas pats veikėjas prisimena mamos raginimą žvelgti į ateitį ir negyventi praeitimi, į kadrai taip pat patenka greta jo esantis kilimėlis su žodžiais „goodbye“ (liet. „viso gero“) ir „welcome“ (liet. „sveiki atvykę“). Būtent tą akimirką buities daiktas (kilimėlis) pavirsta ženklu, drąsinančiu žengti į priekį. Panaši mintis atsispindi ir kitame kadre, kuriame vaikas, mąstydamas apie praeitį, stoviniuoja ties tamsios erdvės riba ir žvelgia tolyn į šviesą, bet ten žengti dar nesiryžta.

Neretai filmo vaizdai ir garsai vieni su kitais supriešinami. Pavyzdžiui, spalvingi, ryškūs kadrai, kuriuose matome vaikus, leidžiančius laiką atrakcionų parke ar besimėgaujantiems jūrą, netenka savo pirminės prasmės – vaikystei ir jaunystei būdingo polėkio, laisvės, nerūpestingumo, – nes juos lydi išpažintys apie tėvų skyrybas. Mirgančių lempučių fone tik dar labiau išryškėja susirūpinę paauglių veidai, o atrakcionuose pramogaujančių veikėjų šypsenos primena apie šio džiaugsmo paviršutiniškumą ir laikinumą. Vaizdo ir garso priešprieša kuriamą emocinį krūvį dar labiau sustiprina į garso takelį įsiliejantys žemų dažnių muzikos garsai. Jie primena, kad sudėtingos emocijos, jausmai, netgi būnant džiugioje aplinkoje, niekur nedingsta – tik trumpam pasislepia. Tiesa, kartais nusišėpti savo jausmus nori ir patys vaikai: kaip prisipažįsta viena filmo veikėja – taip ji trokšta apsaugoti savo tėvus.

Filmas „Mūsų namai“ nėra teigiamų emocijų rinkinys su laiminga pabaiga. Priešingai, jis siekia paskatinti mažus ir didelius žiūrovus pažinti ir pripažinti sudėtingus jausmus: baimę, liūdesį, vienvatę, širdgėlą, kaltę ir kt. Juk šiuolaikiniame pasaulyje nuo jų dažnai bėga ne tik vaikai, bet ir suaugusieji. Neišgyventi jausmai tuomet virsta nuosėdomis ir gilina psichologines problemas. Apie skaudžius išgyvenimus skirtingomis kalbomis skirtingose vietovėse besidalijantys filmo veikėjai drąsina žiūrovus savo atvirumu ir liudija, kad visi jausmai yra universalūs ir labai žmogiški. Svarbu, kad būtų su kuo jais pasidalinti, juos išgyventi ir pamažu įsileisti į gyvenimą vis daugiau šviesos.

KŪRYBINĖS UŽDUOTYS

1. Filmo „Mūsų namai“ veikėjų jausmus ir mintis neretai atspindi peizažai, erdvės. Pasirinkite du jausmus ir padarykite dvi nuotraukas – po vieną kiekvienam jausmui perteikti. Nufotografuokite tą peizažą arba erdvę, kuris, jūsų nuomone, geriausiai atspindi jūsų pasirinktą jausmą. Taip pat galite sukurti fotografijų diptiką, kurį sudarytų peizažas ir portretas, perteikiantys tą patį jausmą. Užduotį galite atlikti individualiai, poromis arba grupėmis.
2. Vienas filmo veikėjas prasitarė vilties ieškantis aplinkoje: „Labiausiai padeda trumpas pasivaikščiojimas ir aplinkos stebėjimas. <...> Kartą, kai man buvo liūdna, žiūrėjau į vandens purkštuvą. Sudrėko žolė ir pasirodė vaivorykštė. Žemės paviršiuje įžvelgiau atskirus pasaulius. O vėjas kalbėjo... Skamba pamišėliškai, bet tai man padėjo.“ Pasiimkite mobilųjį telefoną ar fotoaparatus ir taip pat išeikite paieškoti vilties ženklų savo gyvenvietėje. Padarytomis nuotraukomis pasidalykite vieni su kitais.

ŽODYNĖLIS

Apšvietimas, šviesa kine, kaip ir fotografijoje, yra vienos iš pagrindinių vaizdo formavimo priemonių. Apšvietimas gali būti dirbtinis (įvairios lempos) arba natūralus (dienos šviesa). Svarbiausias apšvietimo tikslas yra **apšviesti** filmuojamą veiksmą ar objektą taip, kad vaizdas būtų matomas ir jį būtų galima kokybiškai nufilmuoti. Tačiau apšvietimas naudojamas ne tik praktiniams tikslams. Pasirenkant skirtingą šviesos **spindulių** kritimo kryptį, spalvą, intensyvumą (stiprumą), gali būti kuriama skirtinga **filmo erdvių** nuotaika bei perteikiami vis kitokie filmo veikėjų išgyvenimai. Todėl apšvietimą galima vadinti atskiru menu. Kuriant filmą, dažnai šiam darbui atlikti pasikviečiamas profesionalus kino apšvietėjas.

Filmo erdvė (angl. *settings*) – vieta (-os), kur rutuliojasi filmo veiksmas. Filmo erdvė gali būti **išorinė** (miestų gatvės, užmiesčio kraštovaizdžiai ir kt.) ir **vidinė** (patalpos įvairiuose pastatuose). Filmo erdvė gali būti **natūrali**, t. y. tikrovėje egzistuojanti vieta, arba **dirbtinė**. Dirbtinei erdvei sukurti naudojamos kompiuterinės programos arba specialios dekoracijos (pavyzdžiui, specialiai filmui laikinai sukonstruota pilis). Kuriant filmo erdvę, taip pat yra atsižvelgiama į laiką: paros metą ir metų laikus (pavyzdžiui, ta pati vietovė gali atrodyti skirtingai saulėtą rytą ir apniukusį vakarą).

Filmavimo planas reiškia atstumą nuo kameros iki objekto (daikto, žmogaus), kurį filmuojame. Filmų kūrėjai, norėdami atskleisti vidinę herojaus būseną ir parodyti jo išgyvenimus, dažniausiai filmuoja iš labai arti, tai yra renkasi **stambų planą**. Įprastas stambus planas – kai veikėjo veidas užima beveik visą ekraną. Stambus planas taip pat naudojamas siekiant parodyti kokį nors daiktą iš labai arti. (Dažnai stambiu planu yra vaizduojamas grėsmę filmo veikėjams keliantis daiktas ar jo dalis.) Norėdami pavaizduoti kelių žmonių pašnekesį ar žmogų iki pusės, kūrėjai naudoja **vidutinį planą**. Jeigu norima nufilmuoti didelę erdvę (pavyzdžiui, pievą, namą, kaimą, miestelį) arba filmo herojų iš toli, pasirenkamas **bendras planas**.

Filmo spalvos – tai spalvos, kurios vyrauja filmo erdvėse, veikėjų aprangoje, aplinkos detalėse. Siekiant išgauti prigesintas, blausesnes spalvas, pavyzdžiui, melsvo ar žalsvo atspalvio, yra naudojami specialūs kameros objektyvų filtrai. Kai norima ryškesnių spalvų, jos gali būti pasodrintos postprodukcijos etape, naudojant specialias kompiuterines programas. Filmo spalvos veikia filmo nuotaiką, ritmą, atskleidžia pagrindinio veikėjo būseną.

Garso takelis – tai visi filmo garso elementai: triukšmas, veikėjų dialogai ar monologai, balsas už kadro, muzika, garso efektai. Garsai gali būti **natūralūs** – susiję su filmo veiksmu ir jo erdve (pavyzdžiui, melodija, kurią pianinu groja filmo veikėja) ir **nenatūralūs** – ne susiję su filmo erdve, o įrašomi atskirai ir vėliau sumontuojami kartu su vaizdu (pavyzdžiui, pianino melodija veikėjams vaikščiojant miške).

Kadro kompozicija – tai įvairių elementų (žmonių, kitų gyvų ir negyvų objektų) pasirinkimas ir išdėstymas kadre. Kadro kompozicijai įtakos turi elementų spalvos, formos, krintanti šviesa, kadro **ryškumo gylis**. Nuo kadro kompozicijos priklauso, kuris objektas bus dėmesio centre ir kur kryps žiūrovo žvilgsnis. (Pavyzdžiui, žiūrovas visada yra linkęs žvilgsnį nukreipti į arčiau esantį, labiau apšviestą objektą.)

Projekto rengėjas

Strateginis partneris

Projekto partneriai:

Projekte dalyvaujantys kino teatrai:

Projektą iš dalies finansuoja:

SWISS FILMS